

FARKAS OLGA

PARTNERSÉG A MINŐSÉGFEJLESZTÉS TANÁR MESTERKÉPZÉSBN¹²

A bolognai szellemű tanárképzés történetében *először* 2009 júniusában szereznek újabb tanári végzettséget a *minőségfejlesztés tanár mesterszakon* tanuló hallgatók a Szegedi Tudományegyetemen. Ebből az alkalomból találkoznak jelen szakmai tapasztalatcsere és kerek asztal keretei között a mesterszak érdekelt felei, a mesterszakot gondozó Juhász Gyula Pedagógusképző Kar vezetői, a mesterszak akkreditációjában közreműködő Magyar Felsőoktatási Akkreditációs Bizottság Minőségfejlesztési és Tanárképzési Bizottság elnökei, a mesterszak tanári kara és az első végzős levelező csoport hallgatói.

A mesterszak tanárai az oktatás és a munka világának legkiválóbb minőségügyi szakemberei. Az európai színvonalú képzési programban egyedülállóan ötvöződik a különböző területek tudása és tapasztalata. A rendezvény célja a minőségüggyel kapcsolatos kreatív fejlesztések terjesztése, különös tekintettel a *minőségfejlesztés tanár mesterszak* szakmai és működési tapasztalatának a bemutatására és megvitatására. „Partnerség a minőségfejlesztés tanár mesterképzésben” című előadásom vázlatpontjainak mondani valóját a minőségügy terminológiájának megfelelően az *érési folyamat minőség tudatosság fokozatai* fejezik ki. Tehát a partneri gondolkodás és viselkedés jegyében az előadásom négy gondolati egységből áll: „ébredés”, „felvilágosodás”, „bölcesség” és „bizonyosság”.

„Ébredés” és „felvilágosodás”

Az első gondolati egység az *ébredés*. Harkányban, 1996. szeptember 24-27. között, Csongrád megye delegáltjaként részt vettem az Országos Közoktatási Intézet (mai Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet) által szervezett, „Minőségbiztosítás és minőségre orientált vezetés az iskolában multiplikátor képző” tréningen. A tréning zárásakor, a munka összefoglalásaként *Dr. Tren-*

---

¹² Kreativitás és Innováció Európai Évc 2009 magyarországi programsorozat részeként megrendezett, „Minőség MESTER-sége és a közoktatás” című szakmai tapasztalatcserén és konzultáción elhangzott, *Partnerség a minőségfejlesztés tanár mesterképzésben* című előadás szerkesztett változata. Szegedi Tudományegyetem, Juhász Gyula Pedagógusképző Kar, Szeged, 2009. május 21.

csényi László - mai előadónk - *Aldous Huxley* szavait idézte: „Az élmény nem az, ami történik az emberrel, az élmény az, amit csinál az ember azzal, ami történik vele”. Mi történt az élménnyel? Az előadásomban 13 év távlatából erre a kérdésre válaszolok.

A sodró lendületű élmény több mint egy évtizeden át élt tovább intenzív szakmai vitákban és a közéletben. Az 1990-es évek közepétől az oktatásügyben heves viták zajlottak a minőségügy fogalmainak értelmezésével és alkalmazásával kapcsolatban. Megosztott volt a szakmai közvélemény abban a tekintetben, hogy az oktatásügyben mennyire hatékonyak az iparban alkalmazott eljárások. Pro és kontra, az iparból adaptált és kifejlesztett programok láttak napvilágot. Sokasodtak a minőségügyi képzések és továbbképzések, karakterisztikusan érzékelhető vált a kínált képzőprogramok széles választéka. Minőségügy témában kisebb és nagyobb lélegzetű tanulmányok, tudományos értekezések születtek. Számos policy tevékenység és ezzel együtt törvényi változások sorozata zajlott a közoktatási intézmények minőségfejlesztésének szándékával és reményében.

Összességében nézve az 1996-os első, magyarországi minőségügy témában szervezett tanár továbbképzés elindított egy olyan folyamatot, aminek a következtében kezdetét vette a megújulási processzus a közoktatásban. A mai tapasztalatcsere szempontjából végkifejlettként említhetjük, mint eredményt, hogy immáron a tanárképzésben, törvényesen, intézményesítve, szervezeten, *minőségfejlesztés tanár mesterszakon* tanulhatnak az érdeklődők. A diaképen a bolognai folyamat első minőségfejlesztés tanár mesterszakos diplomával rendelkező, „történelmi” csoport látható. *Milyen feltételeknek kellett teljesülni ahhoz, hogy mindez bekövetkezessen?* Időközben megszületett a törvényi háttér, amely szabályozta a mesterszakok indítását.

Ezzel egyidejűleg a Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Pedagógusképző Kar kész és képes volt a szellemi potenciálját és a kapcsolati tőkét mozgósítani, és kialakítani az akkreditációra benyújtott képzési programot. Sikerült kreatív és innovatív tanárokat megnyerni ahhoz, hogy belevágjanak az ismeretlenbe, és megosszák tudásukat és tapasztalatukat mesterszak keretei között is. Hamarosan megérkezett a Magyar Felsőoktatási Akkreditációs Bizottság (továbbiakban MAB) támogató nyilatkozata is. A felvázolt feltételek teljesülése után kezdhette meg tanulmányait 2008/2009. tanév őszi félévében 14 mesterszakos jelölt.

Nagy volt az öröm, amikor megkaptuk a hírt: a MAB 2007/10/XII./5./43. határozatával támogatja a tanári mesterszakon a minőségfejlesztés tanár

szakképzettséget adó képzés indítását a Szegedi Tudományegyetemen. Az oklevélben szereplő szakképzettség: *okleveles minőségfejlesztés tanár*. A szakmai diszciplináris egység második tanári szakként választható. Célja olyan pedagógusok képzése, akik rendelkeznek azokkal a kompetenciákkal, amelyek szükségesek a közoktatási intézmények minőségirányítási rendszerének kialakításához, bevezetéséhez és folyamatos fejlesztéséhez. Megfelelő tudással rendelkeznek a rendszerépítés és tervezés, folyamatszabályozás, értékelés és fejlesztés területén.

Az alábbiakban azt fejttem ki, hogy a cél milyen formában és milyen tartalommal valósul meg. *Milyen formában valósul meg a cél?* 2008/2009. tanévben levelező képzésben egy szakon 2 félév (60 kredit), szakpáron 3 félév (90 kredit) alatt szerezhettek újabb tanári szakképzettséget a hallgatók. Ha lesz elég jelentkező, az első nappali képzés 2009/2010. tanév őszi félévében indul, a tanulmányi idő 4 félév (50 kredit), plusz az 5. félév, amely gyakorlati félév. A hallgatók két finanszírozási formában vehetik igénybe a szolgáltatást: államilag támogatott és költségtérítéssel (2008/2009. tanévben 150e Ft/félév).

Milyen tartalommal valósul meg a cél? A szakmai-diszciplináris egység képesítési követelményét a 15/2006. (IV. 3.) OM rendelet az alap- és mesterképzési szakok képzési és kimeneti követelményeiről című dokumentum tartalmazza. A szakmai tudás és képesség, értékkelkötelezettség és a szakmai attitűd formálásához szükséges tananyag *konkrét kurzusokból álló* tantárgyi programok tartalmában testesül meg. Számos tudományág integrálódik a kurzusok tartalmába: *gazdálkodás és szervezéstudományok* (33.11 %), *neveléstudományok* (27.77 %), *társadalomismeret* (19.44 %), *matematika és számítástudományok* (05.55 %), *informatikai tudományok* (05.55 %), *környezettudomány* (02.77 %), *pszichológia tudomány* (02.77 %).

„Bölcsesség”

Az új feladat szétfeszíti a régi struktúrát, és egyértelművé válik, hogy az új tartalom új formát kíván. Az a rendező elv a továbbiakban nem tartható, hogy egy viszonylag szűk szervezeti egységben meglévő humán erőforrásra alapozzuk a minőségfejlesztés tanár mesterszak működését. *Szükségszerű a partneri együttműködés a célok megvalósítása érdekében*, mert nehezen képzelhető el, hogy egy adott szervezeti egységben, például egy tanszéken jelen van az a szellemi potenciál, amellyel a cél megvalósítható. A minőségfejlesztés tanár mesterszak *szakban* és nem tanszékben gondolkodik. Az a

filozófiája, hogy megkeresi az adott szakterület legkiválóbb szakembereit és a tudásukat, tapasztalatukat folyamatosan integrálja a képzési folyamatba. Ez maga után vonja azt, hogy a szervezeti egységek funkciói bővülnek, az új tartalommal felértékelődnek a mesterképzés koordinálásához és gondozásához kötött képességek. A minőségfejlesztés tanár mesterszak külső és belső partnereinek tevékenységét a Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Pedagógusképző Karán a Társadalomtudományi Szakcsoport koordinálja *Dr. habil. Gombos József* tanszékvezető főiskolai tanár támogatásával és *Pap Anikó* közreműködésével, magasan kvalifikált munkatársakkal, komoly szervezői és képzői háttérrel.

A képzés alapelve a partnerség, a megfelelés, a szinergia és a gyakorlatorientáltság. A partnerség magába foglalja az együttműködést és aktív kooperációt az oktatásügyben és a minőségügyben érdekelt felekkel. *A megfelelés* a külső és a belső elvárásokra vonatkozik hatályos jogszabályi környezetben. *A szinergia* azt jelenti, hogy a különböző szakterületek egymást támogató hatásának következtében magasabb szintű, új tudás válik lehetővé. *A gyakorlatorientáltság* értelmében kimenet a közoktatási rendszer minőségének a javulása az európai sztenderdek és irányelvek napi rutinná tételével.

A mesterszak tanárai széles körben ismert és elismert oktatók, szakértők, tanácsadók: *Dr. Agg Géza, Bácsi János, Benákné Szűcs Katalin, Bertalan Tamás, Bódi Virág, Dr. Czédliné Bárkányi Éva, Dr. Démuth Ágnes, Dr. Farkas Olga (szakképzettség felelős), Fábíán Zoltán, Dr. Farkas Katalin, Fűzné Dr. Kószó Mária, Kinyó László, Lászlóné Dr. Gálfi Márta, Molnárné Stadler Katalin, Dr. Nagy Lászlóné Dr. Antal Erzsébet, Pannonhalminé Dr. Csóka Ildikó, Papp Ilona, Dr. Polónyi István, Somlóné Laczkó Marianna, Dr. Szalókyiné Várkonyi Mária, Dr. Topár József, Dr. Vilmányi Márton és Dr. Zsigriné Sejtes Györgyi.* A tanárokon kívül a minőségfejlesztés tanár mesterszak akkreditációs anyagának előkészítésében *Dr. Herbszt Mária* és *Dr. Marosi Tibor* is részt vett.

A minőségfejlesztés-tanár mesterszak *szakmai diszciplináris egységének* kialakításában a mesterszakon tanító tanárok közreműködése által a következő intézmények vettek részt:

Szegedi Tudományegyetem Általános Orvostudományi Kar, Bölcsészettudományi Kar, Gazdaságtudományi Kar, Gyógyszerésztudományi Kar, Juhász Gyula Pedagógusképző Kar, Mérnöki Kar, Természettudományi és Informatikai Kar, SZTE Juhász Gyula Gyakorló Általános Iskolája, Alapfokú Művészetoktatási Intézménye, Napközi Otthonos Óvodája, Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Gazdaságtudományi Kar, Debre-

ceni Egyetem Közgazdaságtudományi Kar, Oktatókutatató és Fejlesztő Intézet, Budapest. A profitorientált világot a Konformitás Tanúsító Kft, a Promt92 IT Solution Kft és az M&S Consulting képviseli a maga sajátos tudásával és piacorientált szemléletével.

Az integrációra vonatkozó formai és tartalmi követelmények példaértékűen valósulnak meg a mesterszak keretei között. Az európai színvonalú képzési programban egyedülállóan ötvöződik az üzleti szolgáltatásban szerzett szakértelem a felsőoktatás hagyományosan akadémikus világával. A két igen eltérő tudás közös nevezője a képzési program. A képzési program minőségét emeli, hogy a Szegedi Tudományegyetem által vezetett, a „Dél-alföldi felsőoktatási intézmények benchmarking alapú minőségértékelési rendszerének kialakítása” (HEFOP-3.3.1-P-2004-06-0054/1.0) című projektben szerzett, mára már intézményesült minőségügyi tudás is jelen van és a projektfeladatok teljesítésekor kiépült támogató kapcsolatrendszer tovább működik.

Kérdés, hogy milyen előnnyel jár a fent vázolt „mesteri megoldás”, a human erőforrás széles körből történő bevonása a képzői gyakorlatba. A nemzetközi és nemzeti projekteken, szakmai testületeken, bizottságokban, egyesületekben, hálózatokban folyó munka, az aktuális trendek, a korszerű tudás folyamatosan jelen van a képzési folyamatban. Néhány példát említek azért, hogy érthetőbbé tegyem azt, amire gondolok. Az Európai Szakképzési Minőségbiztosítási Hálózat igazgatósági tagja *Molnárné Stadler Katalin* tanárnő, a „Minőségfejlesztés a felsőoktatásban” című program (FEMIP) Szakmai Tanácsadó Testületének elnöke *Dr. Polónyi István* tanár úr. A Magyar Felsőoktatási Akkreditációs Bizottság Minőségfejlesztési Bizottságának tagja *Dr. Topár József* tanár úr, aki az Oktatókutatató és Fejlesztő Intézet és a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem által gondozott minőségügy meghatározó személye. A Közigazgatási Minőségi Díj és a Felsőoktatási Minőségi Díj Bizottság tagja *Dr. Agg Géza* tanár úr, aki szintén kettős szerepben van, a tanítási feladatait minőségügyi szakértőként és az Oktatási és Közművelődési Minisztérium munkatársaként látja el.

Az „itt és most” demonstrálható további partneri hozzájárulásokról szövegek néhány szót az alábbiakban. Az *Oktatókutatató és Fejlesztő Intézet* informatikai támogatással, közös webfelület működtetésével járul hozzá a mesterszak magas színvonalához. *Németh Balázs* informatikai szakértelmének irányításával a mesterszak tanárai idő és földrajzi távolságtól függetlenül dolgozhatnak együtt. Az informatikai támogatás egyaránt szolgálja a tananyag-harmonizációt és a dokumentációt. A mesterszak teljes dokumentációt

ója itt történik, nyilvánosan, a tanári kar számára bármikor hozzáférhető módon.

Belső partnerünk, a *Döbör András* vezette *Szakképzési, Továbbképzési és Távoloktatási Központ* a mesterszak rendelkezésére bocsátotta a nem rég kialakított, modern számítógépes termet. Az infrastruktúrális támogatáson túl *Kiss Árpád*, a központ munkatársa az oktatók körében igényfelmérést végzett, és az igényeknek, szükségleteknek megfelelően telepítette azokat a programokat, amelyek a korszerű tanulási folyamatot segítik. A Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Felsőoktatási Kiadó *Dr. Pitrik József* menedzserigazgató közreműködésével kurzusfüzetek gondozásával emeli a tanítási - tanulási folyamat minőségét. A mesterszak tervei szerint kurzusfüzet sorozat készül, amely a kurzusok számának megfelelően 35 kurzusfüzetből áll. A kéziratokat a mesterszakon tanító 22 tanár készíti el. A Szegedi Egyetemi Kiadó Juhász Gyula Felsőoktatási Kiadóhoz, 2008. tavaszán benyújtott, jegyzetírásra kiírt, sikeres pályázat eredményeképpen 2008/2009. tanév őszi félévére 11 kurzusfüzet készült el, amelyet *Dr. Topár József* lektorált. A lektor személye által a lektori véleményekben jelen van az a 16 éves szakmai tudás, amely felhalmozódott a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Ipari Menedzsment és Vállalkozás-gazdaságtan Tanszékén a Total Quality Management Center of Excellence működtetésével. A State University of New York közreműködésével alakult Center széleskörű nemzetközi háttérbázisra támaszkodik. (A TQM szellemiségű oktatási és kutatási tevékenységéhez ma már regionális központok is kapcsolódnak.)

Annak ellenére, hogy a minőségügy szakirodalma igen gazdag, felbecsülhetetlen szakmai hozadéka van a kiadó, mint szakmai partner szerepvállalásának. A kurzusfüzet sorozat konkrétan az újonnan induló mesterképzésben résztvevő hallgatóknak szól. Egyértelműen a mesterképzés képzési és kimeneti követelményeire fókuszál. A minőségfejlesztés tanár mesterszak akkreditációs anyagának megfelelően a közoktatás igényeihez és szükségleteihez igazodik. Didaktikus, azaz a tanulás törvényszerűségeit figyelembe veszi, tehát a tanulási folyamatot célirányosan és szisztematikusan szolgálja. Nyelvezete az adott célcsoport számára könnyen érthető, ugyanakkor szakszerű. Az elvégzett tananyag harmonizáció következtében a mesterszak céljának a teljesüléséhez szükséges tananyagot tartalmazza.

A mesterszak a Szegedi Tudományegyetem minőségfejlesztési törekvéseivel összhangban minőségbiztosítási rendszert működtet, amely szavatolja a hallgatók korszerű minőségügyi tudását. A minőségbiztosítási rendszerben a

visszajelzéseknek két sarkallatos pontja van. Az egyik, amikor a záró szakmai szigorlat után *elégedettségi vizsgálatot* végzünk, a másik, amikor a tanulmányok befejezésekor *tudásszint méréssel* a képzési cél megvalósulásáról kapunk képet. Az előbbi a működésre, az utóbbi a kimenetre, a hallgatók tudására vonatkozik. A mérési tevékenységet újabb humán erőforrás bevonással valósította meg a mesterszak. A Szegedi Tudományegyetem mérési-értékelési szaktekintélyeinek támogatásával *Kinyó László* tanár úr dolgozik a mérési-értékelési feladatokon. *Kinyó László* tanár úr tette meg az első lépést annak érdekében, hogy rendelkezésre álljanak konkrétan ezen a mesterszakon használt, tudományos igényességű, a képzési és kimeneti követelmények teljesülésének mérésére alkalmas *záró tudásszint mérő* tesztek.

„Bizonyosság”

A bevezetőben említettem, hogy a mesterszak működésekor a partnerség szükségszerű voltát az érési folyamat minőség tudatosság fokozatai mentén mutatom be, amelyek a következők: „ébredés”, „felvilágosodás”, „bölcesség” és „bizonyosság”. Elérkeztünk a *bizonyossághoz*. Már utaltam arra, hogy a Juhász Gyula Pedagógusképző Kar 2004-2006 között részt vett a Szegedi Tudományegyetem által vezetett nagyszabású minőségfejlesztési projektben, sikeres HEPOP pályázatnak köszönhetően. Más karokhoz hasonlóan a Juhász Gyula Pedagógusképző Kar is megfogalmazta céljait a Szegedi Tudományegyetem Intézményi Minőségértékelési Modell logikája szerint, három szempontból: az erőforrások, a folyamatok és az érintettek szempontjából.

A mesterszak működési logikája megegyezik az intézményi minőségértékelési modell logikájával. Azaz a mesterszak működése reprezentálja a modell logikáját. Amikor a mesterszak partneri együttműködésre alapozott munkájának a jelentőségére világítok rá, egyúttal a modell logikáját is érzékeltetem. A modellben az *erőforrások* nézőpontban a definiált cél: „megújulásra és stabilizálásra ösztönző szervezeti kultúra kialakítása”. Az alkalmazott logika szerint ezen cél teljesülése a *folyamatok* nézőpontban rögzített cél teljesülését támogatja: „... szakmailag értékes képzési szerkezet kialakítása”. Ezen cél teljesülésével pedig nagyobb valószínűséggel válik valóra az *érintettek* nézőpontjából megfogalmazott kívánatos cél: „piacképes és versenyképes ismeretek nyújtása”.

A fenti példával érzékeltettem, hogy a mesterszak partneri együttműködéssel hogyan valósítja meg, hogyan konkretizálja a kar minőségértékelési

rendszerében lefektetett minőségcéljait. Mindenekelőtt kölcsönösen előnyös kapcsolatokat épít ki és tart fent külső és belső partnerekkel. Összefoglalva, a „megújulásra és stabilizálásra” ösztönző környezet kialakításával, *humán-erőforrás bevonással* alakította ki a „szakmailag értékes” képzőprogram formáját és tartalmát. Az így megalkotott képzőprogram nagy valószínűséggel szavatolja, hogy a hallgatók „piacképes és versenyképes” tudással rendelkeznek.

Ennek eldöntésére a legilletékesebbek a végzős minőségfejlesztés tanár mesterszakos kollégák: *Abonyi Henrik Dezső, Ambrus Péter, Czibere Csilla, Dr. Czirok Sándor, Csernovszkiné Antal Zsuzsanna, Gedeon Éva Mária, Mészáros Zsolt László, Mészárosné Székely Gyöngyi, Ódor Klára, Szász Edina és Ziegler Teréz*. Mindenkinek köszönöm, aki az *értékképző láncban* külső és belső partnerként részt vett, és úttörő munkájával növelte a mesterszak *értékkeremtő képességét*. A kooperációval olyan tudást reprezentál a mesterszak, amely alapján a képzés néhány éven belül az európai felsőoktatási térség referencia mesterszakjává válhat.